Enheten för skydd av natur
Andreas Wedman
026-17 10 55
andreas.wedman@x.lst.se

Se sändlista

UTVIDGNING AV ENSJÖLOKARNAS NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsas på bifogad karta (bilaga 3) och med de gränser som slutligen markeras i fält som naturreservat.

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser ska gälla.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 1).

Detta är en revidering av tidigare beslut beträffande Ensjölokarnas naturreservat. Detta beslut ersätter tidigare beslut och föreskrifter av den 1996-12-10 gällande Ensjölokarnas naturreservat. I och med detta beslut vinner laga kraft upphör det tidigare beslutet med dnr 231-6212-95 att gälla i de delar som gäller Ensjölokarnas naturreservat.

Naturreservatets namn ska vara Ensjölokarnas naturreservat.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Ensjölokarnas naturreservat
Objektnummer:	21-02-066
Kommun:	Ljusdal
Karta:	Ekonomisk karta 17F1h
Lägesbeskrivning:	14 km NNV om Ramsjö, se bifogad översiktskarta (bilaga 2)

Centrumkoordinater (Rikets nät, RT 90):	X: 6859109 Y: 1486256
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 3), gränsen är markerad med den punktstreckade linjen.
Fastigheter och markägare:	Gräningsvallen 1:4, staten via naturvårdsverket
Areal (från VIC Natur):	Total areal 96 ha Därav landareal 93 ha Produktiv skogsmark 91 ha Impediment 1 ha Våtmark 1 ha Vatten 0,4 ha Hygge/ungskog 0,4 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Friluftsliv	Området är av mycket stort intresse för friluftslivet.

Syftena med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att vårda och bevara en av landets mest värdefulla barrurskogar. De centrala delarna av naturreservatet saknar spår av skogsbruk och ska bevaras i det tillståndet. Naturmiljöerna brandpräglad tallskog och äldre flerskiktad granskog ska ha gynnsamt tillstånd och så även de typiska växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för dessa livsmiljöer. Strukturer som gamla grova träd, torrakor, brandskadade träd och liggande död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Ett stort antal rödlistade och hotade arter förekommer inom naturreservatet och dessa ska ha goda möjligheter att leva kvar inom området. Naturreservatet bildas även med syfte att tillgodose friluftslivets behov av områden och det ska finnas möjlighet för besökare att uppleva de orörda naturmiljöerna i området. Syftet ska nås genom att:

Syftet ska nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området.
- Områdets naturvärden bibehålls genom att exploateringar och arbetsföretag i området förhindras.
- Stora delar av området lämnas för fri utveckling.
- Delar av tallskogen restaureras genom bland annat naturvårdsbränning.
- Naturreservatet bibehålls tillgängligt för friluftsliv.

Skälen för länsstyrelsens beslut

Områdesbeskrivning

Ensjölokarnas naturreservat ligger i den nordligaste delen av Hälsingland, Ljusdals kommun och Ramsjö församling, 5 km S om gränsen till Medelpad. Höjden över havet är från 375 till 410 meter. Naturreservatet utgörs av skogbeklädd moränmark med inslag av våtmarker och tjärnar.

Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

Skogen i naturreservatet består framförallt av brandpräglad tallskog som omger några mindre tjärnar och våtmarker. Runt om de fuktigare partierna växer även granskog med inslag av lövträd. De centrala delarna av naturreservatet, ca 30 ha, består av urskog helt utan spår av skogsbruk vilket gör att bevarandevärdena är ytterst höga. Denna urskogsrest är den ena av endast två kvarvarande urskogar i länet och tillika en av landets finaste urskogar. Tallen dominerar och är i många fall mycket gammal, ofta kring 300 år, och grov. Ett antal tallar inom reservatet är äldre än 400 år och många av de gamla tallarna bär spår av flera skogsbränder i form av övervallade brandljud. Det förekommer ett stort antal döda stående torrakor av tall och det ligger även mycket död tallved på marken. Ett stort antal rödlista arter som är knutna till tall är funna inom reservatet som raggbock, reliktbock, dvärgbägarlav, kritporing, fläckporing, stjärntagging, laxticka, gräddporing, och kristallticka.

Söder om reservatets största sjö, Stora Ensjöloken, växer gammal grov högörtsgranskog. På grund av rörligt markvatten är boniteten hög. Många av granarna är uppemot 300 år gamla och mycket stora. Dessa partier har klarat sig undan åtminstone de senaste bränderna som berört skogen i övrigt. Runt om granskogen och framförallt runt om den lilla loken nedströms Stora Ensjöloken är inslaget av asp, sälg och björk större. Trots att arealen granskog och lövblandad barrskog bara är knappt tio ha finns här ett anmärkningsvärt stort antal rödlistade arter. Det gäller framförallt arter som lever på levande och död gran, asp och sälg. Ett urval av de mer anmärkningsvärda sådana arterna är mörk rödfläck, liten aspgélelav, rosettgelélav, forsgytterlav, gammelsälglav, allékantlav, mikroskapania, blackticka, grantickeporing och aspträgnagare.

Området som omger det ursprungliga naturreservatet består till största delen av tallskog med lägre naturvärden. En stor del av de äldre tallarna och torrakorna saknas eftersom detta område har påverkats av dimensionsavverkningar. Två smala remsor norr och öster om det ursprungliga naturreservatet består dock av naturskog av samma typ som den innanför de gamla gränserna. I utvidgningen finns också några mindre tjärnar och våtmarker som omges av lövblandad barrskog.

Andra sakförhållanden med betydelse för avgörandet att bilda naturreservat

Den största delen av naturreservatet har utsetts till Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet (SE0630121 Ensjölokarna).

Området är omnämt i Gävleborgs läns naturvårdsprogram som ett av de bästa exemplen i länet på genuin urskog med betydande värden för botanik, zoologi och rekreation.

Området behöver skyddas för att bevara de djur, växter och svampar som kräver orörda skogar för att på sikt överleva. Utvidgningen av naturreservatet bidrar till att uppfylla miljömålet ”Levande skogar”. Länsstyrelsen bedömer att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen.

Enligt kommunens översiktsplan (antagen oktober 1990) ingår naturreservatet i område för naturvård. Länsstyrelsen bedömer att naturreservatet inte motverkar intentionerna i översiktsplanen.

Föreskrifter för naturreservatet

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med naturreservatet och den uppföljning som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare att utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,

2. uppföra byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning,

3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,

4. bedriva vattenföretag, som t ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,

5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämma, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,

6. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,

7. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart,

8. anordna idrottstävling eller motortävling,

9. bedriva militär övningsverksamhet,

10. bedriva mineralutvinning.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Utmärkning av naturreservatet.

2. Uppsättning av informationstavlor.

3. Underhåll av stigar och av skogskojan.

4. Undersökning och dokumentation av mark, vegetation och djurliv.

5. Genomförande av skötselåtgärder som behövs för att uppnå målen med naturreservatet.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motortrafik. Undantag gäller för älgdragare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid den jakt som är tillåten i naturreservatet,

2. ta ved, elda eller tälta, Eldning tillåten i kojan med egen medhavd ved eller ved som finns i kojan,

3. skada, plocka eller samla in växter, djur (inklusive insekter), svampar och lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåten, med undantag för fridlysta och rödlistade arter,

4. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet. Undantaget är den jakt som får bedrivas i naturreservatet,

5. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, eller göra annan åverkan på levande eller döda träd och växter,

6. medföra hund som inte är kopplad eller annat okopplat husdjur. Undantag gäller för hund vid den jakt som får bedrivas i naturreservatet,

7. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,

8. skada fast föremål eller ytbildning såsom att omlagra eller bortföra sten,

9. rida eller cykla annat än på vägar avsedda för motortrafik,

10. på ett störande sätt använda inspelat ljud, eller använda sådant för att locka fåglar eller andra djur,

D. Bestämmelser om vården och förvaltningen av naturreservatet enligt förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

1. I skötselplanen anges målen med naturreservatet och de ska ligga till grund för dess vård och skötsel.

2. Länsstyrelsen ska vara naturvårdsförvaltare.

3. Naturreservatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt svensk standard 03 15 22 och Naturvårdsverkets anvisningar.

Andra föreskrifter som gäller för området

Den största delen av naturreservatet, 82 ha, är även Natura 2000-område (SE0630121). För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd enligt 7 kap 28 a-29 §§ Miljöbalken. För Natura 2000-området finns en bevarandeplan med Länsstyrelsens diarienummer 511-7928-05, 00-001-064.

Ärendets handläggning

Det ursprungliga naturreservatet tillhörde länets äldsta domänreservat, avsatt redan 1924. 1996 överfördes domänreservatet till naturreservat. Under 1990-talet påbörjades arbetet med att utvidga naturreservatet och den omgivande skogen detaljinventerades av länsstyrelsen 2003. Under 2006 värderades marken som omfattas av utvidgningen av NA Stefansson AB. Markåtkomsten blev klar samma år. Ett förslag till beslut och skötselplan skickades ut på remiss den 21 november 2007.

På remissen kom det in fyra svar.

Ljusdals kommun tillstyrker utvidgningen av naturreservatet.

Lars-Ove Wikars kompletterade artlistan över rödlistade arter med skrovlig flatbagge (*Calitys scabra*) som han observerade 2007 inom naturreservatet. Vidare tyckte han att bevarandemålen på artnivå för de olika skötselområdena var för lågt ställda då endast fem av tio uppräknade arter räcker för att området ska bedömas ha gynnsam bevarandestatus. Tanken med detta är att ett skötselområde bör kunna ha gynnsam tillstånd även om artsammansättningen ändras något, ex.v. till följd av förändringar av skogens succesionsstadium eller enskilda arters naturliga fluktuationer. Eftersom Ensjölokarna håller så höga naturvärden kan det vara rimligt att ha högre bevarandemål än de föreslagna så bevarandemålen har därför justerats något. Slutligen ansåg Wikars att att det föreslagna maximala brandintervallet för skötselområde 2 på 50 år är för stort. Ett mindre intervall mellan naturvårdsbränningarna skulle bland annat öka naturvårdsnyttan för brandgynnade arter. Den maximala brandfrekvensen för skötselområde 2 ändras därför till 25 år. Ytterligare stöd för en tätare brandfrekvens fås från en studie av den historiska brandfrekvensen i norra delen av länet som Eddie Sturesson genomfört. Den visar att den historiska medelbrandfrekvensen i ett närliggande område (området runt Brassbergets naturreservat) var 24 år. Hur naturvårdsbränningarna i detalj kommer att genomföras i naturreservatet kommer att specificeras i en bränningsplan.

Anders Delin har också kommenterat förslaget till beslut. Han föreslår att ett område SV om det föreslagna naturreservatet också borde ingå. Området består av ca 30-årig tallskog med stort inslag av grov död tallved. Vid avgränsningen

av den nya gränsen till naturreservatet bedömde inte Länsstyrelsen att detta område skulle tas med. Eftersom naturvärdena är knutna till den gamla döda tallveden kan det vara möjligt att bevara värdena med förhöjd hänsyn i detta område. Länsstyrelsen avser att i samtal med markägaren diskutera fram en lösning för hur naturvärdena i detta område bäst ska skyddas. Delin önskar även att föreskrifterna i beslutet bör förbjuda mineralletning och mineralprospektering. Generell prospektering är svår att förbjuda i ett naturreservatsbeslut, men Bergstaten som ger tillstånd till prospekteringar ska ta hänsyn till naturreservat och ej tillåta prospektering som strider mot naturreservatets syfte. All form av prospektering som innebär borrning eller grävning förbjuds i föreskrifterna. Slutligen tycker Delin att bevarandemålet för tallskogen i skötselområde 2 är svårt att uppnå inom kort tid då leveranstiden på lämpligt substrat för de lavar och svampar som anges i bevarandemålet är så pass lång. Länsstyrelsen tycker trots allt att det är ett bra mål att sikta mot, även om det kommer att ta lång tid innan detta område uppnår gynnsamt tillstånd.

Ramsjö fvof har inget att erinra mot förslaget men önskar en skyltning från området till deras fiskesjö N:a Ensjön för att undvika att de olika sjöarna blandas ihop. Länsstyrelsen anser att skyltningen vid naturreservatet är så tydlig att de olika sjöarna inte borde behöva blandas ihop. Kommentaren är dock vidarebefodrad till förvaltningen som kommer att ha detta eventuella problem i åtanke vid arbetet med skyltningen vid naturreservatet.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Detta bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurser enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och allmänheten är stora och överväger de negativa effekterna dels för allmänheten och dels för berörda fastighets- och sakägare. I

reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Föreskrifterna under punkt C ovan, enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller enligt 7 kap. 30 § miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen ska bedriva tillsyn över naturreservatet. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Enligt 29 kap. 8 och 9 §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken kan medföra straffansvar.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Eftersom området är till för att stärka den biologiska mångfalden ska vindfällen och stormskadad skog lämnas. Efter bildandet av naturreservat omfattas området inte av bestämmelserna i skogsvårdslagen. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen är därför efter naturreservatsbildningen statens ansvar.

Av 7 kap. 5 § framgår att om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Förbudet mot att avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras på de berörda fastigheterna. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om

områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kap. miljöbalken har därför träffats med berörda sakägare.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen. Se bilaga 6 om hur man överklagar.

Beslut i ärendet har fattats av landshövding Barbro Holmberg. I den slutliga handläggningen har även deltagit enhetschef Ann Gudéhn, jurist Kristina Collin, biolog Amelie Lindhagen och biolog Andreas Wedman, den sistnämnda föredragande.

Barbro Holmberg

Andreas Wedman

Deltagit:
Ann Gudéhn
Amelie Lindhagen
Kristina Collin

Bilagor:

1. Skötselplan
2. Översiktskarta
3. Beslutskarta
4. Brytpunktskarta
5. Sändlista
6. Hur man överklagar

Enheten för skydd av natur
Andreas Wedman
026-17 10 55
andreas.wedman@x.lst.se

Se sändlista

SKÖTSELPLAN FÖR ENSJÖLOKARNAS NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDEL

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Ensjölokarnas naturreservat
Objektnummer	21-02-066
Län	Gävleborgs län
Kommun	Ljusdals
Arealer (från VIC Natur):	Total areal 96 ha Därav landareal 93 ha Produktiv skogsmark 91 ha Hygge/ungskog 0,4 ha
Naturtyper landareal enligt Metrias naturtypskartering (KNAS):	Tallskog 71 ha Granskog 3 ha Barrblandskog 11 ha Barrsumpskog 1 ha Lövblandad barrskog 5 ha Triviallövskog 0,1 ha Hygge 0,4 ha Våtmark 2 ha Sötvatten 3 ha
Naturtyper enligt Natura 2000: 9010 Västlig taiga 9740 Skogbevuxen myr 7140 Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn 3160 Dystrofa sjöar och småvatten	 49,3 ha 4,4 ha 2,9 ha 2,8 ha

Prioriterade bevarandevärden: Markslag Naturtyper Strukturer Växt- och djursamhällen N2000-arter *Övriga rödlistade arter, se nedan* Friluftsliv	 Skog och våtmark Alla (se ovan) Urskog, grova träd, död ved Vedlevande svampar, lavar Mikroskapania (*Scapania carinthiaca*) Platt spretmossa (*Herzogiella turfacea*) Aspbarkgnagare (*Xyletinus tremulicola*) Vildmarksupplevelse, kunskap.
Bebyggelse och anläggningar	En skogsbilväg går genom naturreservatet. En timrad koja och ett vindskydd finns.

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning
De centrala delarna som utgörs av det ursprungliga naturreservatet saknar helt spår av skogsbruk och kan betraktas som helt orörd. Här är bilvägen, skogskojan, vindskyddet och stigen runt Stora Ensjöloken de enda spåren av mänskliga aktiviteter. I historiska dokument framgår att området inte heller nyttjats för myrslåtter, skogsbete eller liknande aktiviteter. I utvidgningsområdet finns det spår av äldre skogsbruk i form av kolbottnar, gamla körvägar och stubbar från dimensionsavverkningar. Delar av detta område är också påverkat av skogsbruk i mer modern tid såsom gallring och några mindre delar har varit mer eller mindre kalavverkat för ca 70 år sedan.

1.3 Områdets bevarandevärden
1.3.1 Biologiska bevarandevärden
Naturreservatet består framförallt av brandpräglad tallskog som omger några mindre tjärnar och våtmarker. Runt om de fuktigare partierna växer även granskog med inslag av lövträd. De centrala delarna av naturreservatet, ca 30 ha, består av urskog helt utan spår av skogsbruk vilket gör att bevarandevärdena är ytterst höga. Ett antal tallar inom reservatet är äldre än 400 år och många av de gamla tallarna bär spår av flera skogsbränder i form av övervallade brandljud. Det förekommer ett stort antal döda stående torrakor av tall och det ligger även mycket död tallved på marken. Ett stort antal rödlista arter som är knutna till tall är funna inom reservatet som raggbock, reliktbock, dvärgbägarlav, kritporing, fläckporing, stjärntagging, laxticka, gräddporing, och kristallticka.

Söder om reservatets största sjö, Stora Ensjöloken, växer gammal grov högörtsgranskog. På grund av rörligt markvatten är boniteten hög. Många av granarna är uppemot 300 år gamla och mycket stora. Dessa partier har klarat sig undan åtminstone de senaste bränderna som berört skogen i övrigt. Runt om granskogen och framförallt runt om den lilla loken nedströms Stora Ensjöloken

är inslaget av asp, sälg och björk större. Trots att arealen granskog och lövblandad barrskog bara är knappt tio ha finns här ett anmärkningsvärt stort antal rödlistade arter. Det gäller framförallt arter som lever på och av levande och död gran, asp och sälgved. Ett urval av de mer anmärkningsvärda sådana arterna är mörk rödfläck, liten aspgélelav, rosettgelélav, forsgytterlav, gammelsälglav, allékantlav, mikroskapania, blackticka, grantickeporing och aspbarkgnagare.

Området som omger det ursprungliga naturreservatet består till största delen av tallskog med lägre naturvärden. En stor del av de äldre tallarna och torrakorna saknas eftersom detta område har påverkats av dimensionsavverkningar. Två smala remsor norr och öster om det ursprungliga naturreservatet består dock av naturskog av samma typ som den innanför de gamla gränserna. I utvidgningen finns också några mindre tjärnar och våtmarker som omges av lövblandad barrskog.

1.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Då området är i stort sett opåverkat saknas kulturhistoriska bevarandevärden. Kojan vid Stora Ensjöloken byggdes efter gammal modell av två anställda vid Domänverket någon gång efter att vägen kommit till, alltså i början av 1940-talet, och kan sägas ha visst kuturhistoriskt värde.

1.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Inga särskilda geovetenskapliga värden är kända.

1.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Området är av mycket stort intresse för friluftslivet och området är trots att det ligger avsides till mycket välbesökt. Stigen runt Stora Ensjölokarna bjuder på en unik vandring bland mycket gamla och stora träd i en äkta urskog. Timmerkojan ger besökare möjlighet till enklare övernattningar i naturreservatet.

1.4 Källförteckning

Inventeringsrapport för Ensjölokarna, 2003, Länsstyrelsen Gävleborg
Urskogsinventeringen, 1982, Länsstyrelsen Gävleborg
Vedinsekter i urskogsreservatet Ensjölokarna i nordvästra Hälsingland, Lars-Ove Wikars, 2002.
Inventering av lavar vid Stora Ensjölokarna, Ramsjö socken i Hälsingland, Jan-Olof Hermansson och Fredrik Jonsson, 2003.
Ensjölokarna, Ramsjö – Urskogsrest i nordligaste Hälsingland, Anders Delin, 2003.
Värdefull natur i Gävleborg, 1997, Länsstyrelsen Gävleborg
Strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län, 2006, Länsstyrelsen Gävleborg

Rödlistan, 2005, Artdatabanken, Uppsala
Bevarandeplan Ensjölokarna, 2005, Länsstyrelsen Gävleborg

PLANDEL

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreservatet är indelat i tre skötselområden, vilka utgår från den skötsel som ska genomföras. Skötselområdena är:
1: Talldominerad urskog med inslag av gran och lövträd samt våtmark med fri utveckling.
2: Tallskog med skötsel i form av naturvårdsbränningar eller brandefterliknande åtgärder
3: Friluftsliv och skötsel av anläggningar

Skötselplanens skötselområde 1: Skogsmark, våtmark och tjärn, 21 ha

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- All skogsmark inom skötselområdet uppfyller kriterierna för västlig taiga (9010).
- Död ved förekommer med minst 20 m3/ha och representerar alla nedbrytningsstadier.
- Gamla träd förekommer med minst 100 stycken per hektar i skötselområdet.
- Minst sju av dessa tio typiska arter knutna till tall förekommer inom skötselområdet; raggbock, reliktbock, finporing, kritporing, fläckporing, gräddporing, kristallticka, tallticka, dvärgbägarlav och varglav.
- Minst sju av dessa tio typiska arter knutna till gran förekommer inom skötselområdet; granbarkgnagare, bronshjon, lappticka, stjärntagging, doftskinn, rosenticka, gräddticka, vedtrappmossa, rosa skärelav och rödbrun blekspik.
- Minst sju av dessa tio typiska arter knutna till asp förekommer inom skötselområdet; aspbarkgnagare, stor stekelbock, urskogsvedfluga, kandelabersvamp, liten aspgelélav, rosettgelélav, stiftgelélav, aspgelélav, forsgytterlav och allékantlav.
- Områdets hydrologi är opåverkad av mänskliga aktiviteter.

Skötselåtgärder
Inga skötselåtgärder är planerade i skötselområdet som lämnas till fri utveckling.

Skötselplanens skötselområde 2: Tallskog med viss skötsel, 75 ha.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Andelen västlig taiga ökar jämfört med dagsläget. Enligt bevarandeplanen är ca 32 ha västlig taiga i dagsläget.
- Minst 70 % av grundytan utgörs av tall.
- Minst fem av dessa tio typiska arter knutna till tall förekommer inom skötselområdet; raggbock, reliktbock, finporing, kritporing, fläckporing, gräddporing, kristallticka, tallticka, dvärgbägarlav och varglav.
- Död ved förekommer med minst 10m3/ha.
- Brand förekommer minst vart 25:e år.
- Efter naturvårdsbränningar förekommer minst 20 levande brandskadade tallar per hektar i de brända områdena.
- Områdets hydrologi är opåverkad av mänskliga aktiviteter.

Skötselåtgärder:
Delar av skötselområdet naturvårdsbränns så att brand förekommer inom området minst vart 25:e år. Av både praktiska och naturvårdsmässiga skäl kan det vara fördelaktigt att bränna mindre delområden med tätare intevall. De delar av skötselområdet som ligger öster om vägen kan vara praktiskt svåra att bränna utan att riskera att branden sprider sig till skötselområde 1. I dessa delar kan det därför vara bättre att utföra andra tallbefrämjande åtgärder som ringbarkning av gran, urglesning av trädskikt samt tillskapande av död ved. Innan eventuella naturvårdsbränningar genomförs tas en detaljerad bränningsplan fram för området.

Skötselplanens skötselområde 3: Friluftsliv och skötsel av anläggningar

Bevarandemål:

- Naturreservatets gränser är tydligt markerade i fält.
- Kojan vid parkeringen, utedasset samt vindskyddet hålls i gott skick.
- En väl underhållen informationsskylt finns vid parkeringen.
- Parkeringsplatsen är väl underhållen.
- Stigen runt Stora Ensjöloken är väl markerad och framkomlig.
- Vägvisningskyltar visar vägen till naturreservatet från väg 83.

Skötselåtgärder:
De nya gränserna markeras i fält och en ny informationsskylt tas fram. Stigen markeras ej på träd utan med ca 50 cm höga trästolpar som målas i toppen. Om det faller träd över stigen bör stigen dras runt eller över de nya lågorna. Endast i undantagsfall bör såg användas för att hålla stigen framkomlig, detta för att bevara områdets urskogsintryck.

3. Uppföljning

3.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Entreprenörer ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.
Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder har genomförts.

3.2 Uppföljning av bevarandemål
Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Informationsskyltar
- Gränsmarkeringar
- Stigen
- Timmerstugan
- Parkeringsplatsen
- Vindskyddet
- Vägvisningsskyltar

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 12:e år för:

- Förekomsten av död ved i skötselområde 1 och 2
- Andelen trädslag i skötselområde 2
- Typiska arter i skötselområde 1 och 2
- Gamla träd i skötselområde 1
- Orörd hydrologi i skötselområde 1 och 2.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 24:e år för:

- Utbredningen av naturtyper
- Brandfrekvensen i skötselområde 2

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs 3 år efter naturvårdsbränning för:

- Antalet levande brandskadade tallar

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde.

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Priori-tering	Finansiering

Gränsmarkeringar	Initialt	Runt naturreservatet	1	Skötselanslaget
Ta fram och sätta upp informations-tavla	Initialt	Vid parkeringen	1	Skötselanslaget
Markering av stig	Initialt	Se skötselkarta	1	Skötselanslaget
Underhåll av parkering, stuga, vindskydd, parkering, utedass och stig.	Vid behov	Se skötselkarta	1	Skötselanslaget
Uppföljning av bevarandemål för friluftslivet	Varje år	Hela naturreservatet	1	Skötselanslaget
Uppföljning av död ved	Vart 12:e år	Båda skötselområdena	1	Skötselanslaget
Uppföljning av typiska arter	Vart 12:e år	Skötselområde 1	1	Skötselanslaget
Uppföljning av gamla träd	Vart 12:e år	Skötselområde 1	1	Skötselanslaget
Uppföljning av orörd hydrologi	Vart 12:e år	Båda skötselområdena	1	Skötselanslaget
Uppföljning av trädslagsblandning	Vart 12:e år	Skötselområde 2	1	Skötselanslaget
Uppföljning av naturtypsarealer	Vart 24:e år	Båda skötselområdena	1	Skötselanslaget
Uppföljning av brandfrekvens	Vart 24:e år	Skötselområde 2	1	Skötselanslaget
Ta fram bränningsplan	Innan naturvårds-bränning	Skötselområde 2	2	Skötselanslaget
Naturvårdsbränning	Minst vart 25:e år	Skötselområde 2	2	Skötselanslaget
Uppföljning av brandskadade träd	3 år efter naturvårdsbränning	Skötselområde 2	2	Skötselanslaget

5. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare men det är lämpligt att revidera den om tio år.

6. Förteckning över rödlistade arter som observerats i Ensjölokarnas naturreservat.

Fåglar
Silltrut, *Larus fuscus* VU
Fjällvråk, *Buteo lagopus* NT
Lavskrika, *Perisoreus infaustus* NT
Tretåig hackspett, *Picoides tridactylus* VU
Mindre hackspett, *Dendrocopus minor* NT

Insekter:
Batrisodes hubenthali VU
Aspbarkgnagare, *Xyletinus tremulicola* VU
Atomaria alpina NT
Atomaria badia NT
Tretandad svampborrare, *Cis quadridens* NT
Nordlig svampklobagge, *Mycetochara obscura* NT
Raggbock, *Tragosoma depsarium* VU
Reliktbock, *Nothorhina punctata* NT
Mindre frågeteckenbock, *Evodinus borealis* NT
Urskogsvedfluga, *Xylophagus ater* NT
Skrovlig flatbagge, *Xyletinus tremulicola* VU

Svampar
Lappticka, *Amylocystis lapponica* NT
Kritporing, *Antrodia crassa* CR
Fläckporing, *Antrodia albobrunnea* VU
Stjärntagging, *Asterodon ferruginosus* NT
Kandelabersvamp, *Clavicorona pyxidata* NT
Doftskinn, *Cystereum murraii* NT
Rosenticka, *Fomitopsis rosea* NT
Finporing, *Ceriporiopsis pannocincta* NT
Laxticka, *Hapalopilus salmonicolor* VU
Koralltaggsvamp, *Hericium coralloides* NT
Blackticka, *Junghuhnia collabens* VU
Nordtagging, *Odonticium romelli* NT
Gräddticka, *Perenniporia subacida* VU
Gränsticka, *Phellinus nigrolimitatus* NT
Rynkskinn, *Phlebia centrifuga* NT
Gammelgranskål, *Pseudographis pinicola* NT
Grantickeporing, *Skeletocutis crysella* EN
Gräddporing, *Skeletocutis lenis* VU

Kristallticka, *Skeletocutis stellae* VU
Violmussling, *Trichaptum laricinum* NT
Doftticka, *Haploporus odorus* VU

Kärlväxter
Skogsfru, *Epipogium aphyllum* NT

Mossor
Vedtrappmossa, *Anastrophyllum hellerianum* NT
Liten hornflikmossa, *Lophozia ascendens* NT
Hårklomossa, *Dichelyma capillaceum* NT
Timmerskapania, *Scapania apiculata*, EN
Mikroskapania, *Scapania carinthiaca*, CR
Vedsäckmossa, *Calypogeia suecica* VU

Lavar
Mörk rödprick, *Arthonia incarnata* VU
Nordlig nållav, *Chaenotheca laevigata* NT
Vitskaftad svartspik, *Chaenothecopsis viridialba* NT
Dvärgbägarlav, *Cladonia parasitica* NT
Labyrintlav, *Clauroxia chalybeioides* NT
Liten aspgelélav, *Collema curtisporum* VU
Rosettgelélav, *Collema fragrans* EN
Stiftgelélav, *Collema furfuraceum* NT
Aspgelélav, *Collema subnigrescens* NT
Forsgytterlav, *Fuscopannaria confusa* VU
Allékantlav, *Lecanora impudens* VU
Småflikig brosklav, *Ramalina sinensis* NT
Rosa skärelav, *Schismatomma pericleum* NT
Rödbrun blekspik, *Sclerophora coniophaea* NT
Varglav, *Letharia vulpina* NT
Skrovellav, *Lobaria scrobiculata* NT
Lunglav, *Lobaria pulmonaria* NT
Brunpudrad nållav, *Chaenotheca gracillima* NT

Rödlistekategorierna i stigande hotgrad:
NT-missgynnad, VU-sårbar, EN-starkt hotad, CR-akut hotad, RE-försvunnen.

Länsstyrelsen Gävleborg

Ensjölokarnas naturreservat

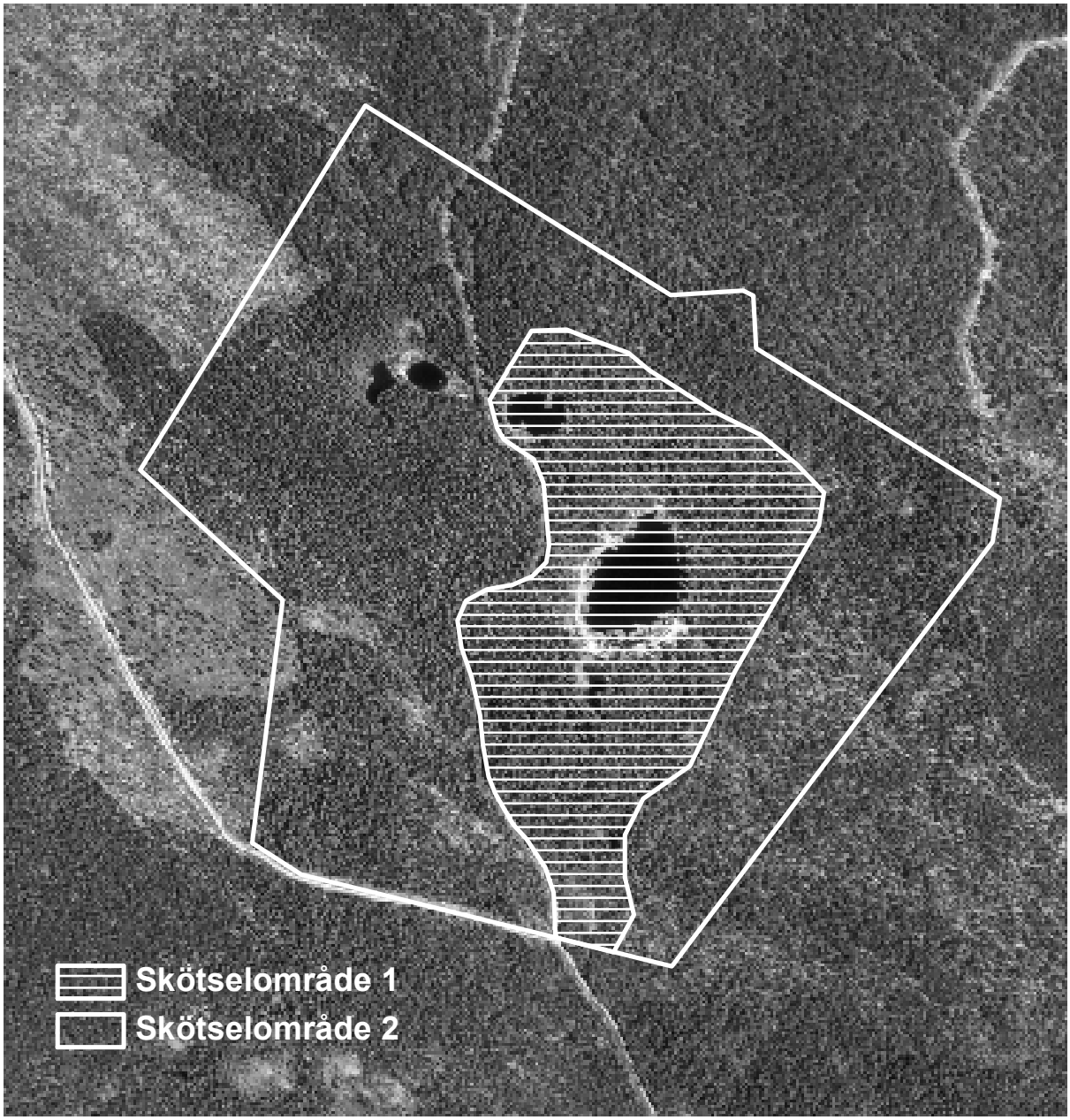

Bakgrundskarta: Ortofoto

Skala 1:10 000

Karta tillhörande skötselplan för Ensjölokarnas naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Centrumkoordinater X: 6859109 Y: 1486256

0 100 200 300 400 500 Meter

N

© Lantmäteriet, 2008. Ur GSD-ortofoto ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	lansstyrelsen@x.lst.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Ensjölokarnas naturreservat

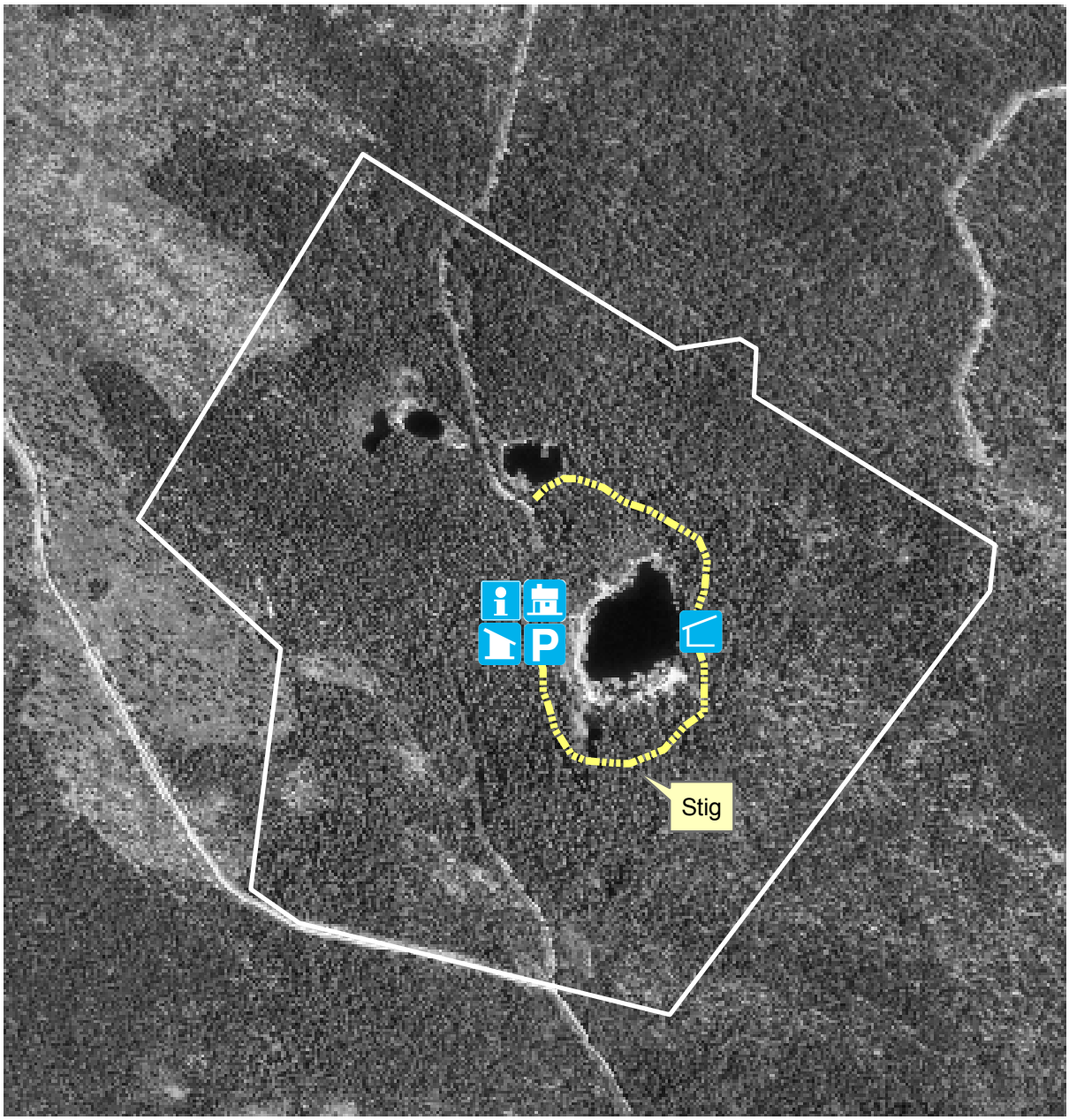

Bakgrundskarta: Ortofoto

Skala 1:10 000

Karta tillhörande skötselplan för Ensjölokarnas naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Centrumkoordinater X: 6859109 Y: 1486256

0 100 200 300 400 500 Meter

N

© Lantmäteriet, 2008. Ur GSD-ortofoto ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	lansstyrelsen@x.lst.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2008-01-28

511-5694-00
61-227

Bilaga 2

Ensjölokarnas naturreservat
Översiktskarta

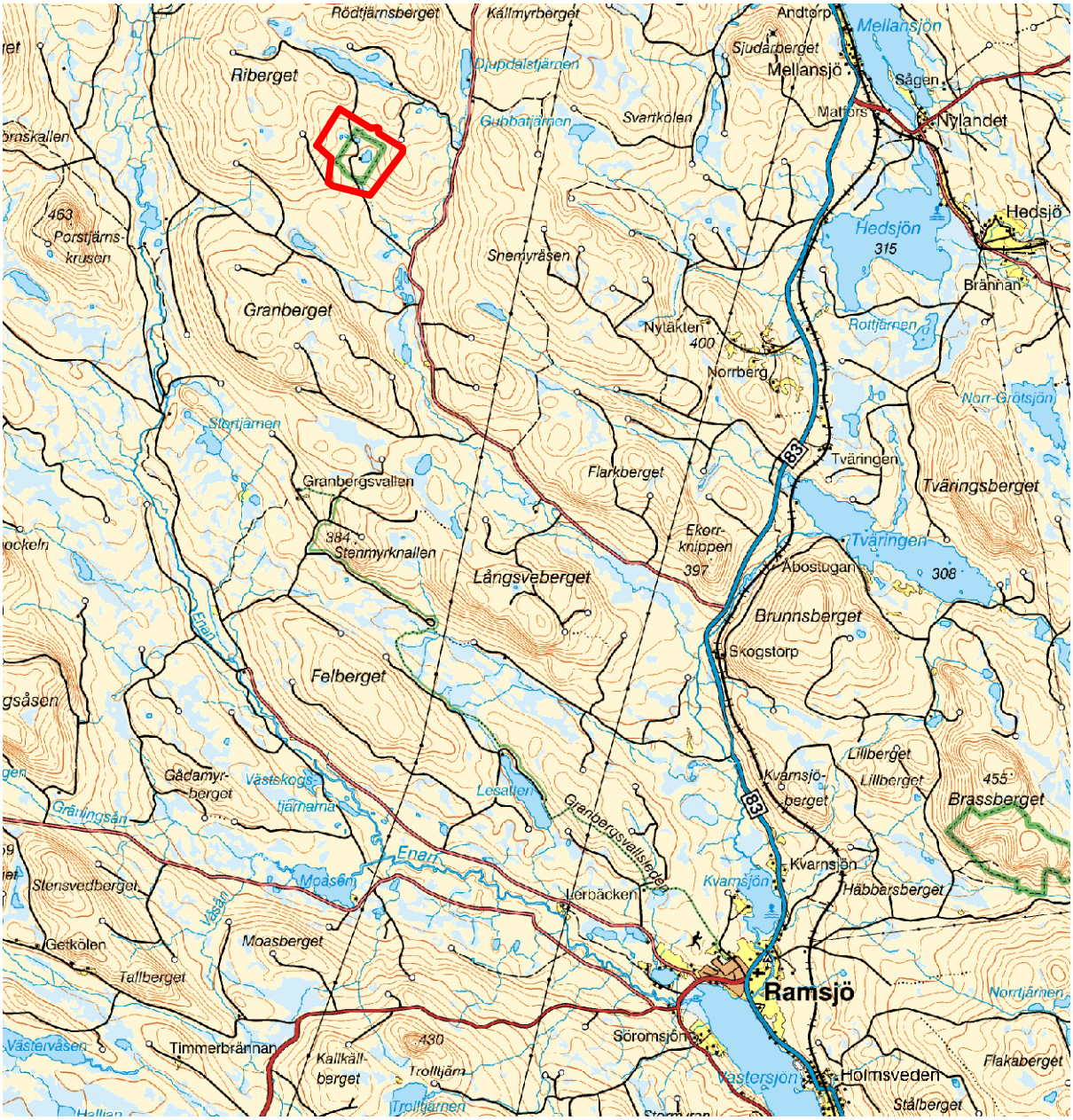

Bakgrundskarta: Vägkartan

Centrumkoordinater X: 6859109 Y: 1486256

Skala 1:100 000

N

0 1 2 3 4 5 Kilometer

© Lantmäteriet, 2008. Ur GSD-vägkartan ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	lansstyrelsen@x.lst.se

Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2008-01-28

511-5694-00
61-227

Bilaga 3

Ensjölokarnas naturreservat
Beslutskarta

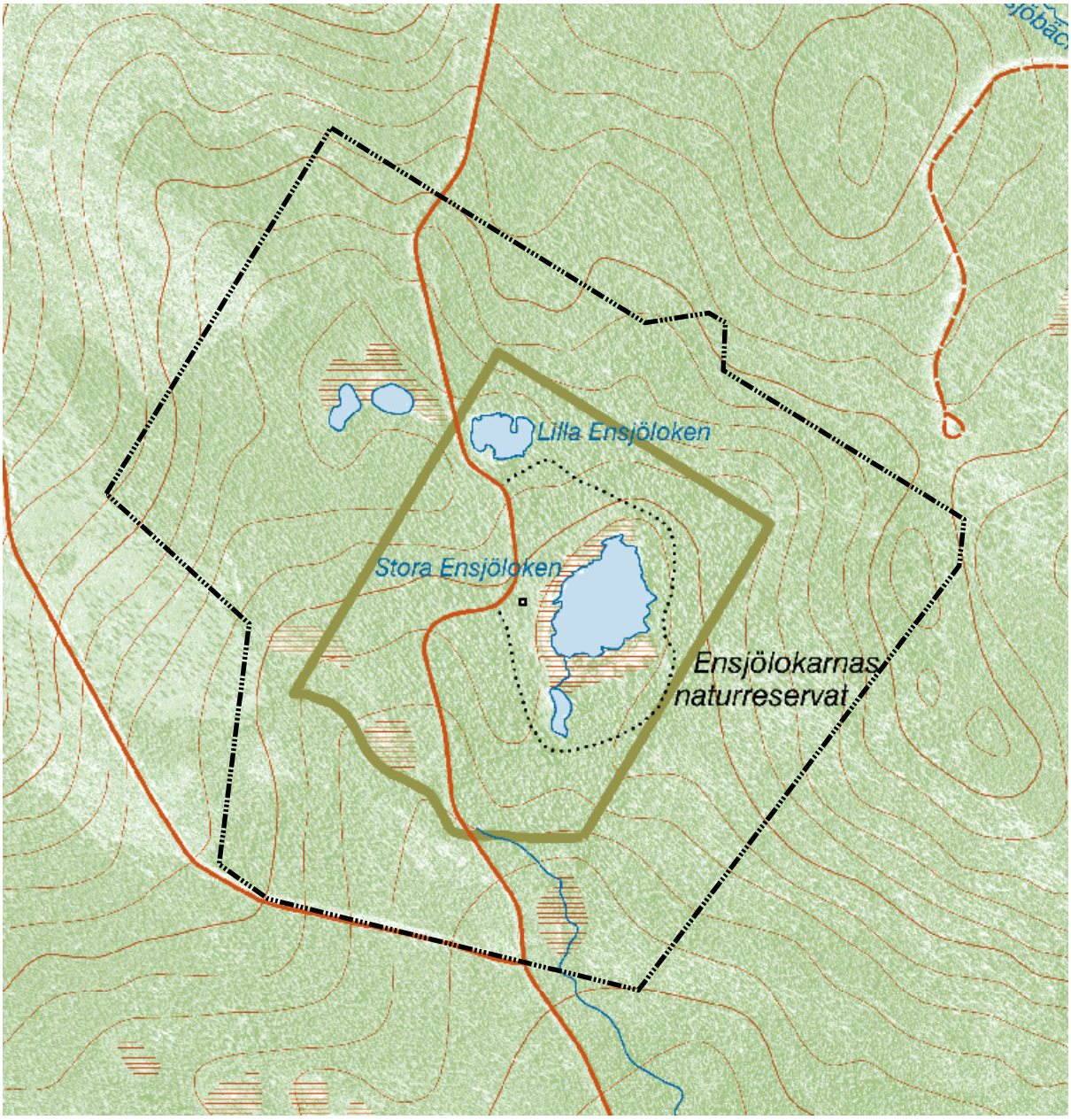

Bakgrundskarta: Fastighetskartan

Centrumkoordinater X: 6859109 Y:1486256

Skala 1:10 000

0 100 200 300 400 500 Meter

Beslutskarta för Ensjölokarnas naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Gräns för naturreservatet

N

© Lantmäteriet, 2008. Ur GSD-produkter ärende 106-2004/188-X

Postadress	Besöksadress	Telefon	Faxnummer	E-post adress
Länsstyrelsen 801 70 Gävle	Borgmästarplan	026-17 10 00	026-17 13 16	lansstyrelsen@x.lst.se

LANTMÄTERIMYNDIGHETEN

Gävleborg

Karta

2007-12-07

Aktbilaga KA

Ärendenr: X07449

Ärende

Reservat Ensjölokarna

Ljusdal kommun

Rolf Pettersson

Mätn.ing.

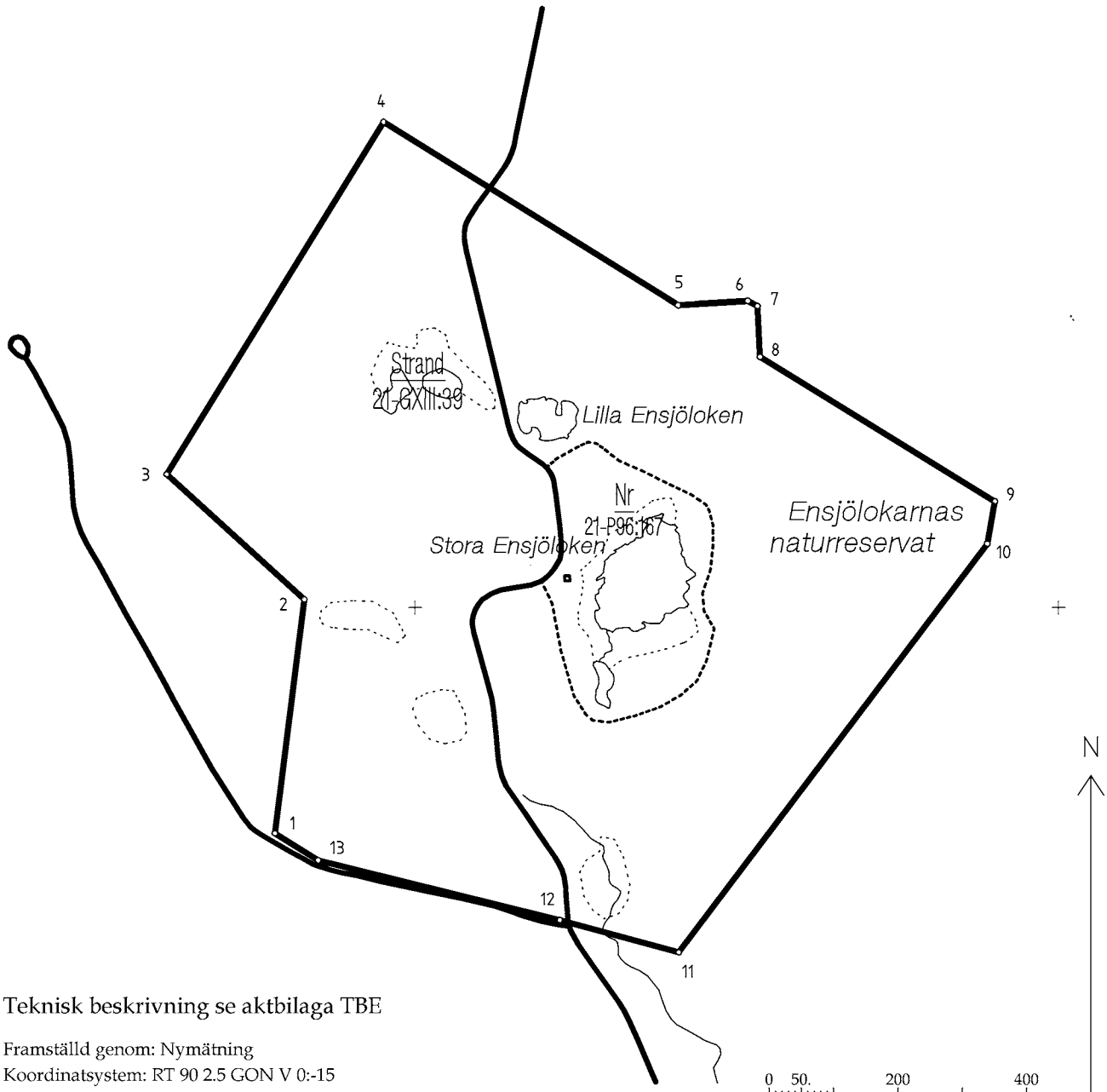

Teknisk beskrivning se aktbilaga TBE

Framställd genom: Nymätning
Koordinatsystem: RT 90 2.5 GON V 0:-15
Registerkarta: 690 52

Teknisk beskrivning

2007-12-07

Ärendenummer
X07449

Förrättningslantmätare

Ärende **Naturreservat Ensjölokarna**

Punktnummer	X	Y	Markering
1	6908649.59	1485782.37	Rör i mark, ny
2	6909012.65	1485827.89	Rör i mark, ny
3	6909206.90	1485614.18	Rör i mark, ny
4	6909753.55	1485951.14	Rör i mark, ny
5	6909469.52	1486408.75	Rör i mark, ny
6	6909475.95	1486517.07	Rör i mark, ny
7	6909468.19	1486532.21	Rör i mark, ny
8	6909389.28	1486536.15	Rör i mark, ny
9	6909164.86	1486901.00	Rör i mark, ny
10	6909099.18	1486889.32	Rör i mark, ny
11	6908464.93	1486409.88	Rör i mark, ny
12	6908514.60	1486224.89	Rör i mark, ny
13	6908607.48	1485849.45	Rör i mark, ny

Framställd genom: Nymätning

Koordinatkvalitet: Inre 25 mm, Yttre 25 mm

Registerkarta 690 52

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni göra det *skriftligen* hos **Regeringen, miljödepartementet**.

Brevet med överklagandet skall dock lämnas eller skickas till Länsstyrelsen, 801 70 Gävle.

Skrivelsen med överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet.

Om överklagandet kommer in för sent kan det inte tas upp till prövning.

Ni skall i överklagandet ange vilket beslut Ni överklagar, vilken ändring Ni vill ha och vilka skäl Ni har för ändringen.

Ange Ert namn samt skriv under överklagandet.

Vill Ni veta mera om hur man överklagar kan Ni ta kontakt med Länsstyrelsen, telefon 026-171000.

UPPLYSNINGAR

Regeringen prövar efter överklagande beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande av naturreservat, utom frågor om ersättning, (18 kap 1 § miljöbalken).

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket får överklaga beslut om bildande av naturreservat (40 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Beslut om bildande av naturreservat får även överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot samt den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken (16 kap 12 § miljöbalken).